



Handleplan

FOR DIGITALE SEXKRÆNKELSER



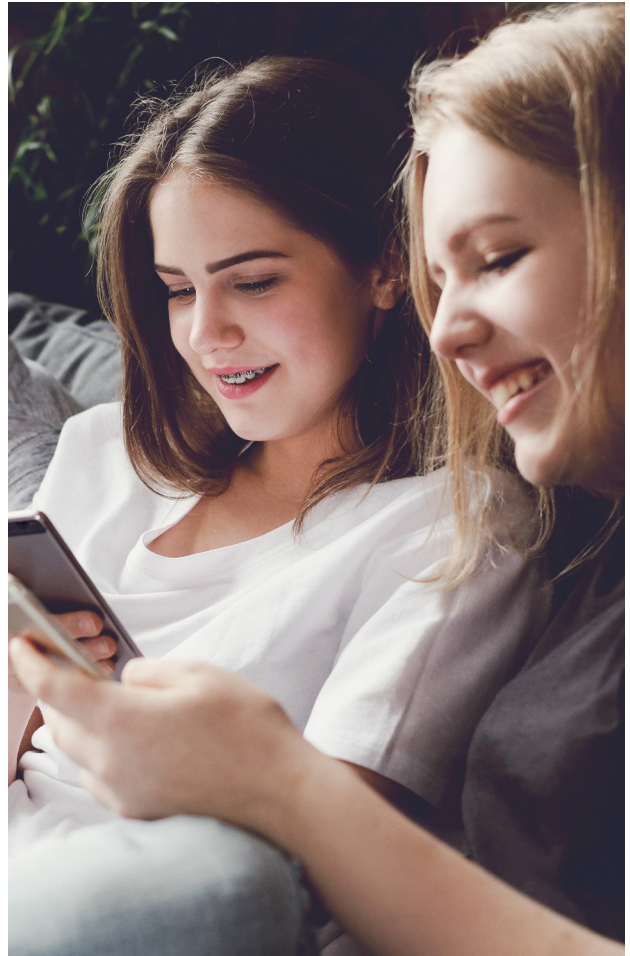


Forord

Digitale sexkrænkelser som sociale handlinger

I danske medier er digitale sexkrænkelser ofte blevet omtalt som hævnporno. Brugen af ordet hævnporno kan indikere, at motivet bag krænkelsen altid er hævn, og at det, der udspiller sig, er en konflikt mellem den person, som deler, og den person, hvis billede eller video er blevet delt. Ofte er mange unge involverede i en digital sexkrænkelse, og derfor kan det være vigtigt at være bevidst om, at der kan ligge mange forskellige sociale dynamikker bag de krænkende handlinger.

I Danmark har vi set eksempler på billeder eller videoer, som bliver delt uden samtykke, og som flourer og bliver sendt frem og tilbage blandt unge på en skole, i en by eller i hele landet.



For at kunne hjælpe både de unge, som bliver krænket, men også dem, som krænker, må de digitale sexkrænkelser ansues som fænomener, der ikke altid bare har med individer at gøre, men som kan være afhængige af kultur og af unges behov for at være en del af et fællesskab.

Digitalt krænkende adfærd kan forstås som et led i den vedvarende forhandling om egen position i et fællesskab.

Den krænkende adfærd kan:

- Give adgang til et fællesskab – *'alle os, der har set/delt videoen'*.
- Være en måde at skabe foragt for de krænkede – *'hvor er han/hun bare klam'*.
- Skabe en fortælling om, hvornår man er en del af gruppen – *'det ville jeg aldrig gøre'/ 'det er hans/hendes egen skyld'*.



Hvad er digitale sexkrænkelser?

Digitale sexkrænkelser kategoriseres her i fire hovedgrupper. Disse forskellige former for krænkelser kan finde sted samtidig og kan også foregå sideløbende med sexkrænkelser offline.

1. DELING AF INTIME BILLEDER OG VIDEOER UDEN SAMTYKKE

En persons seksuelle billeder og videoer bliver delt uden personens samtykke eller taget uden personens samtykke.

2. UDNYTTELSE, TVANG OG TRUSLER

En person modtager seksuelle trusler, bliver tvunget til at deltage i seksuel adfærd online eller afpresset med seksuelt indhold.

3. MOBNING MED SEKSUELT INDHOLD

En person bliver forfulgt af eller udelukket fra en gruppe eller et fællesskab ved brug af seksuelt indhold, der ydmyger, diskriminerer eller gør vedkommende ked af det.

4. UØNSKET SEKSUALISERING

En person modtager uønskede seksuelle opfordringer, kommentarer eller uønsket seksuelt indhold.

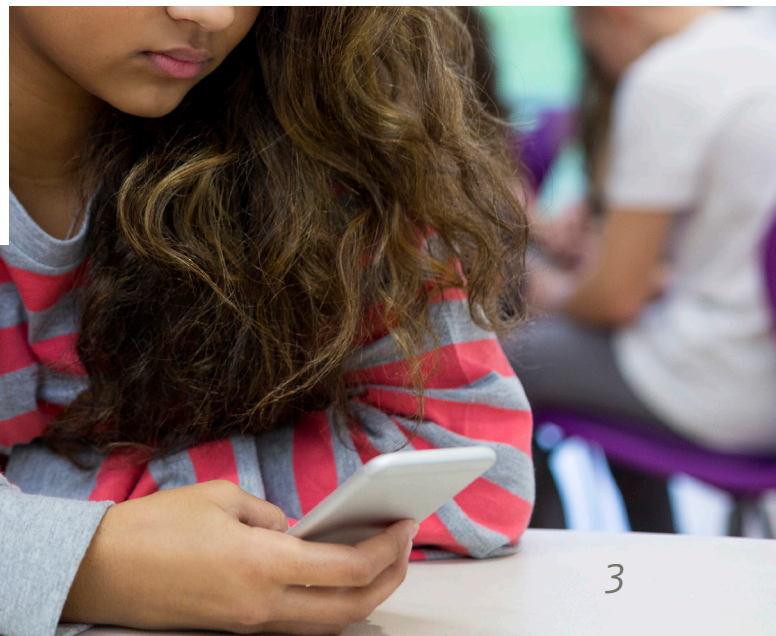
Oplevelsen og konsekvensen af digitale sexkrænkelser er forskellig fra person til person.

Oplevelsen afhænger af forskellige faktorer, herunder biologisk eller socialt køn, kønsidentitet, seksuel orientering, etnicitet, religion, særlige uddannelsesmæssige behov eller handicap. Overordnet kan digitale sexkrænkelser få en person til at føle sig:

- bekymret og urolig
- truet eller bange
- udnyttet
- ydmyget eller fornedret
- skamfuld eller bedømt
- ked af det
- seksualiseret
- diskrimineret på grund af køn eller seksuel orientering
- skyldig.

De langsigtede virkninger kan forstærkes, hvis en person bliver konfronteret med det krænkende materiale igen og igen og uden reelle muligheder for at få fjernet materialet fra nettet. På den måde kan digitale sexkrænkelser føles som et overgreb uden udløbsdato.

Det er vigtigt at være bevidst om, at de digitale sexkrænkelser kan have lige så alvorlige konsekvenser som et fysisk seksuelt overgreb.





Lovgivningen om digitale sexkrænkelser

1. DELING AF INTIME BILLEDER OG VIDEOER UDEN SAMTYKKE

Når det handler om intime billeder og nøgenbilleder, så skelner man i loven mellem pornografiske og ikke pornografiske nøgenbilleder:

IKKE PORNOGRAFISKE NØGENBILLEDER

Ikke pornografiske nøgenbilleder er billeder eller film af en eller flere personer, som ikke gør noget tydeligt seksuelt, og hvor der ikke er fokus på personernes kønsorganer. Det kunne være et nøgent barn, som leger i haven eller bader på stranden uden tøj på. Hvis man videresender sådan et billede eller en film til en anden person uden at have fået lov af den/dem, der er på billedet, kan man blive straffet for krænkelse af privatlivet, hvis den/dem på billedet melder én til politiet. Det skyldes, at man ikke må udstille andre mennesker i pinlige eller private situationer. Hvis man offentliggør billedet og dermed gør billedet tilgængeligt for mange personer – f.eks. lægger det ud på en hjemmeside – er det en mere alvorlig krænkelse af privatlivet.

PORNOGRAFISKE NØGENBILLEDER

Pornografiske nøgenbilleder er billeder eller film af en eller flere personer, som gør noget tydeligt seksuelt, eller hvor der er fokus på kønsorganerne. Billeder af en sådan karakter af personer under 18 år betragtes som ulovlige billeder (børnepornografi). Det er ulovligt at sende den slags billeder til andre, medmindre der er tale om et kærestepar, hvor begge er over 15, og begge har givet samtykke. Hvis kæresteforholdet slutter, gælder aftalen mellem de to personer ikke længere, og det er derfor ulovligt at opbevare nøgenbillederne. Det betyder, at man ifølge loven skal slette billederne, hvis man slår op. Offentliggørelse (at gøre tilgængeligt for mange) af den type billeder vil være en grovere overtrædelse af straffeloven end videre-sendelse (til en enkelt eller få udvalgte).

2. UDNYTTELSE, TVANG OG TRUSLER

Denne form for digitale sexkrænkelser kan f.eks. handle om, at en person modtager seksuelle trusler, bliver tvunget til at deltage i seksuel adfærd på nettet eller bliver afpresset med seksuelt indhold. Mundtlige trusler, som f.eks. i en telefonsamtale eller over webcam, samt skriftlige trusler, f.eks. i et brev, en SMS, en chat eller en e-mail, kan være strafbare (straffelovens § 266 om trusler) og straffes med bøde eller fængsel indtil to år.

3. MOBNING MED SEKSUELT INDHOLD

Mobning med seksuelt indhold kan f.eks. være at komme med nedsættende seksuelle hentydninger eller sprede rygter af seksuel karakter om en person med det formål at forfølge personen eller lukke personen ude af en social sammenhæng.

Mobning er i forhold til straffeloven en vanskelig størrelse. Når mobning sker online, vil det oftere komme til udtryk som hånlige beskeder, sladder, øgenavne, sarkasme, udelukkelse fra f.eks. klassens SMS-kæde, billeddeling og hadesider. Det er ulovligt at udstille andre i pinlige situationer, og derfor kan straffelovens § 264 d om ærekrænkelse i nogle tilfælde anvendes.

4. UØNSKET SEKSUALISERING

Uønsket seksualisering kan handle om, at en person sender et billede eller et videoklip med pornografisk indhold til en anden person, som føler, at det er grænseoverskridende.

Det er ulovligt at krænke andres blufærdighed (straffelovens § 232), og der er egentlig ingen forskel på krænkelse af blufærdigheden ved at vise sig selv frem i en offentlig park eller ved at "optræde" foran et webcam, som andre kan se online. Krænkelser af blufærdigheden kan give op til fire års fængsel.



Hvem udsættes for digitale sexkrænkelser?

Enhver kan blive udsat for digitale sexkrænkelser, men visse grupper er mere sårbare end andre. Undersøgelser viser at psykisk sårbare unge oftere oplever at blive udsat for bestemte former for digitale sexkrænkelser end deres jævnaldrende. Faktorer som oplevet gruppepres, lav grad af social støtte samt depressive symptomer er betydende.

Unge med en høj grad af selvtillid oplever ligeledes at blive udsat for bestemte former for digitale sexkrænkelser oftere end deres jævnaldrende – hvilket umiddelbart kan virke modstridende. En hypotese kan være, at unge med en høj grad af selvtillid deler intime billeder i højere grad eller er mere risikotagende og føler større selvsikkerhed i forhold til selv at kunne håndtere problemer, der opstår på nettet.

Unge, der oplever sig selv som homoseksuelle, biseksuelle eller transseksuelle, er også særlig udsatte.



Håndtering af digitale sexkrænkelser

Det er vigtigt, at skolen regelmæssigt evaluerer både forebyggende tiltag og planen for håndtering af digitale sexkrænkelser for at sikre, at tiltagene og procedurerne giver mening for både elever og personale.

Det anbefales, at skolen har en 5-punktsplan med en beskrivelse af proceduren. Oversigt over hvem der er ansvarlig for, at hver målsætning bliver opfyldt. Og desuden, hvornår der evalueres og revideres i målene.

- 1 *Eleverne ved, hvad de kan få hjælp med – og hos hvem.*
- 2 *Skolens personale ved, hvordan de skal reagere ved mistanke eller viden om digitale sexkrænkelser.*
- 3 *Skolens personale ved, hvor de kan få sparring, og hvilke relevante instanser og myndigheder der skal kontaktes.*
- 4 *Forældre inddrages og vejledes.*
- 5 *Fortsat støtte til de involverede unge.*

At fortælle om digitale sexkrænkelser kan være vanskeligt for den eller de involverede personer. Særlig svært kan det være for de unge, der ved at fortælle om en krænkelse vil afsløre noget om deres digitale aktiviteter, som de måske ikke ønsker at dele – f.eks. seksuelle interaktioner eller seksuel præference. Det er vigtigt, at eleverne kan have tillid til, at deres situation bliver behandlet med diskretion og respekt. Derfor er det også vigtigt, at eleven bliver informeret om, hvem der bliver inddraget i sagen, og hvordan det foregår.

Det er vigtigt, at skolen signalerer, at det at bede om hjælp ikke er et svigt eller en svaghed, men en styrke, der viser mod og ansvarlighed.

1

Gør det let at få hjælp

Alle eleverne i skolen skal vide, hvordan og hvor de skal søge hjælp, hvis de har bekymringer om digitale sexkrænkelser. Skolen skal sikre, at både elever, forældre og personale ved, hvilken form for støtte eleverne kan få fra såvel skolen som fra andre organisationer og myndigheder. Sørg for at hænge plakater og opslag op på skolen, der viser, hvilke organisationer eleverne også kan søge hjælp hos. Overvej, om skolen skal have besøg af SSP, så det er en ekstern person, som kommer og underviser i Digital dannelse. Hvis lærerne har akut brug for undervisningsmateriale, findes det på Redbarnet.dk/deshame, eller kontakt SSP for hjælp.

Sørg desuden for:

- At både skolens elever og personale er bevidste om, at alle anmeldelser om digitale sexkrænkelser behandles med respekt, alvor og en ikke fordømmende tilgang.
- At informere eleverne om, hvordan og til hvem de skal anmelde digitale krænkelser.
- At eleverne forstår, hvordan en anmeldelse vil blive behandlet, og hvad der efterfølgende vil ske. Anonyme anmeldelser kan være en mulig løsning, men det kræver særlige overvejelser.

Skolens personale ved, hvordan de skal reagere ved mistanke eller viden om digital sexkrænkelser.

Digitale sexkrænkelser kan foregå på flere forskellige måder og på forskellige platforme. Beskeder og billeder kan være både offentlige og private, og krænkelserne kan foregå på tværs af klasser og skoler, i lokalsamfund og nogle gange i hele landet. Der er også risiko for, at krænkelserne vil dukke op igen på et senere tidspunkt og derved fastholde den krænkede elev i en offerrolle. Nogle unge kan være tilbageholdende med at fortælle om en krænkelse, fordi skaden jo allerede er sket, og det krænkende indhold er på nettet.



Når en elev fortæller om en digital sexkrænkelse

- Tag situationen alvorligt, og fortæl, at eleven har gjort det rigtige ved at fortælle om det til en voksen. Anerkend, at den unge sandsynligvis har skullet overvinde mange barrierer for at fortælle om den digitale sexkrænkelse.
- Den krænkede kan stå med en følelse af, at det er hans eller hendes egen skyld, at krænkelserne har fundet sted. Det er vigtigt at placere ansvaret for krænkelserne det rigtige sted. Det er aldrig den krænkedes egen skyld.
- Nogle unge vil have lyst til at slette krænkende billeder og korrespondancer for at glemme hændelsen. Men du skal opfordre eleven til at gemme beviser i form af screenshots, SMS'er, chatsamtaler og lignende, da de kan bruges, hvis krænkelserne skal anmeldes på et socialt medie eller til politiet.
- Involver den krænkede elev i den efterfølgende proces. Eleven skal informeres om, hvem skolen involverer, og hvordan lærer og elev sammen går videre med sagen.
- Hvis den krænkede elev går på den samme skole eller i den samme klasse som eleven (eller eleverne), der har krænket, er det vigtigt at lave en plan for, hvordan den krænkede elev kan blive ved med at komme i skole under trykke rammer.
- Vurdér, hvilken grad af hjælp og støtte den eller de påståede krænkere har brug for, og om andre elever har brug for hjælp eller støtte. Da krænkelserne sker online, kan gruppen af vidner eller tilskuere være meget stor.
- Vær bevidst om, hvordan skolens personale forstår situationen og omtaler de elever, der er involveret. Det kan være vigtigt at se på den krænkende hændelse i et helhedsperspektiv, f.eks. i forhold til den klassekultur, krænkelserne er opstået i, og hvordan man kan arbejde med denne.
- Overvej, om andre skoler eller institutioner skal kontaktes/orienteres. Hvis elever fra andre skoler har været involveret, bør disse skoler kontaktes. De kan være uvidende om, hvad der er foregået, men de kan også sidde inde med en viden, der vil være nyttig for skolen at have.

Nogle tilfælde af digitale sexkrænkelser er i strid med loven. Hvis krænkelserne er brud på loven (se lovgivningen på s.2), skal billeder og/eller andet materiale sikres som bevis. Hvis en elev retter henvendelse til en lærer vedrørende digitale sexkrænkelser, bør læreren ikke gennemse det ulovlige indhold, medmindre det er direkte uundgåeligt eller nødvendigt for elevens sikkerhed. I tilfælde af ulovlig deling af overgrebsbilleder af børn (børnepornografisk materiale) vil politiet kunne hjælpe skolen og evt. andre institutioner med at afgøre, hvilket indhold der er behov for til bevismateriale, og hvordan man bedst kan sikre dette.

Selvom en elev udsættes for digitale sexkrænkelser, der er brud på loven, er det ikke sikkert, eleven ønsker at melde hændelsen til politiet. Dette kan der være flere årsager til. De fem største barrierer:

- *"Jeg vil ikke have, at min familie bliver involveret"*
- *"Jeg vil ikke komme i problemer"*
- *"Jeg ville ikke tro, det var alvorligt nok"*
- *"Jeg synes, det ville være for svært"*
- *"Jeg ville ikke vide, hvordan jeg skulle gøre"*

Når skolen kender elevens begrundelse for at være tilbageholdende med at anmelde digitale sexkrænkelser til politiet, har skolen i højere grad mulighed for at støtte op omkring den enkelte elev med bl.a. information om, hvordan politiet kan hjælpe. Hvis eleven stadig ikke ønsker at inddrage politiet, kan skolen vælge at anmelde hændelsen, hvis det er for at beskytte den pågældende elev mod skade. Det er dog afgørende, at eleven ved, hvorfor skolen vælger at inddrage politiet, og forstår, at politiet først og fremmest har pligt til at beskytte den unge. Hvis en krænkelse ikke er et direkte brud på loven, men dog har alvorlig karakter, bør skolen rette henvendelse til de involverede familier og til Råd og Vejledning. Derudover er der mulighed for at tage kontakt til Red Barnets rådgivning SletDet, hvis man har brug for hjælp og vejledning til at få fjernet krænkende materiale fra nettet.

Den hurtigste og mest effektive måde at få fjernet digitalt indhold på er ved, at den person, der har lagt indholdet op på nettet, sletter indholdet igen.

Hvis personen, der er ansvarlig for krænkelserne, er kendt:

- Forklar personen, hvorfor indholdet er krænkende, og anmod personen om at fjerne det.
- Bed om bevis for, at indholdet slettes fra personens devices og/eller platforme (f.eks. fotos på mobilen og gemt indhold på cloudbaserede tjenester).
- Bed om en liste over de personer, indholdet er blevet delt med.

Hvis personen, der er ansvarlig for krænkelserne, ikke er kendt:

- Tal med den krænkede eller den, der har anmeldt sexkrænkelserne, om, hvem der kan have udført de krænkende handlinger. Er det anmeldt til politiet, er det vigtigt, at anmelder har fået en kvittering. Den eller de elever, der har anmeldt krænkelserne, vil muligvis ikke videregive oplysningerne af frygt for negative konsekvenser fra de jævnaldrende. Her er det dog vigtigt at forsikre dem om, at de vil blive støttet gennem hele processen. Overordnet gælder det om at skabe en kultur på skolen, hvor anmeldelser af digitale sexkrænkelser omtales og fremhæves som en positiv handling.
- Kontakt webstedet eller den tjeneste, materialet er lagt op på, og anmod om, at indholdet fjernes.

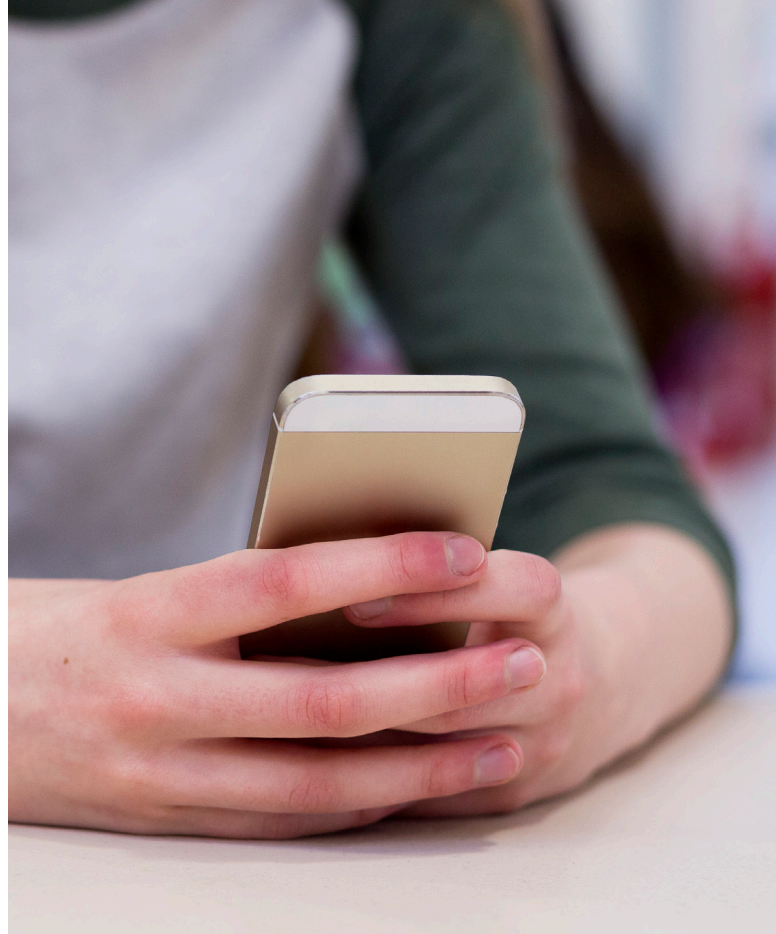
The logo for SletDet features the word "Slet" in a light blue, rounded font with a decorative pattern of small squares below it, and the word "Det" in a bold, black, sans-serif font to its right. The entire logo is enclosed in a thin black rounded rectangular border.

3

Skolens personale ved, hvor de kan få faglig sparring, og hvilke relevante instanser og myndigheder der skal kontaktes

Når en lærer eller pædagog får mistanke eller viden om en digital sexkrænkelse, skal han/hun kontakte den medarbejder på skolen, som er udpeget til opgaven med at håndtere evt. digitale sexkrænkelser, eller kontakte skolens leder.

I fællesskab aftales den videre handling.



4

Forældre inddrages og vejledes

Hvis en elev har været udsat for digitale sexkrænkelser, skal forældrene inddrages, medmindre der er grund til at tro, at det kan være til skade for eleven. Eleven har måske ikke selv fortalt sine forældre om det, der er sket. En del unge oplever, at det kan være svært at fortælle deres forældre om en digital sexkrænkelse, fordi de føler skyld og skam, og fordi det er ubehageligt for dem at inddrage deres forældre i så intime dele af deres ungdomsliv. Hjælp derfor den unge med at få fortalt forældrene om krænkelserne.

- Hold et møde med forældrene for at sikre, at de ved, hvad der er foregået, og hvordan hændelsen kan have indflydelse på deres barn. Eleven kan evt. deltage i dette møde.
- Vær opmærksom, hvis den krænkede er tilbageholdende med at fortælle forældrene om krænkelserne. Kan der være en grund til dette?
- Fortæl forældrene om, hvad skolen indtil nu har gjort for at støtte eleven, og hvad skolen fremadrettet vil gøre.
- Spørg forældrene, hvordan de mener, skolen bedst kan hjælpe deres barn, og kom med forslag til, hvordan de kan støtte derhjemme, eller fortæl forældrene, at de kan få vejledning hos Red Barnets rådgivning SletDet.
- Aftal med forældrene, hvor ofte skolen og hjemmet skal holde hinanden opdateret med informationer om sagen, og hvilke informationer disse opdateringer skal indeholde.
- Hvis de krænkende handlinger politianmeldes, skal forældrene forholde sig til, hvilken støtte de ønsker fra skolen. Fortæl forældrene, hvilken form for støtte skolen kan tilbyde.

Det kan være vigtigt at understrege, at en digital sexkrænkelse aldrig er den krænkedes skyld – uanset om f.eks. et nøgenbillede i første omgang er sendt af den krænkede selv. Sørg for sammen med forældrene at finde et fælles fokus på den unges trivsel.

Fortsat støtte til de involverede unge

Digitale sexkrænkelser kan have langvarige konsekvenser for den eller de involverede. Selvom de digitale krænkelser i første omgang er anmeldt, kan den krænkede være følelsesmæssigt påvirket længe efter. Den krænkede kan være bekymret for, at krænkelserne kan opstå igen, og den unges trivsel kan blive påvirket af muligvis at skulle konfronteres med dem, der har været en del af krænkelserne, i skolen. Hvis den krænkede elev føler sig klar, kan det være hensigtsmæssigt at tage en snak om, hvad der skete, og hvilke følelser og tanker eleven har været igennem. Tal med eleven om, hvordan han/hun gerne vil støttes fremadrettet, og lav evt. en fælles plan sammen. Det er afgørende, at den krænkedes behov tilgodeses først, og at der bliver givet den støtte og hjælp, der er brug for.

Tal om en mulig mægling. Ordningen går ud på, at offer og gerningsmand sammen med en mægler kan mødes og tale om – i det her tilfælde – den digitale sexkrænkelse. På den måde kan den krænkede få bedre mulighed for at bearbejde følelser som vrede og angst, og krænkeren får mulighed for at forholde sig til de menneskelige følger af hans eller hendes kriminelle handling. Hvis mægling afvises blankt, spørges den krænkede, om mægler må kontakte vedkommende om en snak omkring mulighed for en mægling på et senere tidspunkt.

Det kan være nyttigt at vide for de lærere, pædagoger og klassekammerater, der til dagligt er sammen med den krænkede elev, hvad der er foregået, så alle kan være opmærksomme og tilbyde deres hjælp og støtte. Den krænkede skal selvfølgelig inddrages i, hvad der bliver sagt til andre på skolen om den digitale sexkrænkelse.

Hvis en elev har brudt loven, er det vigtigt, at også denne elev får løbende hjælp og støtte. Sager kan undertiden tage lang tid, og det kan være både stressende og traumatisk for en ung f.eks. at skulle afgive en forklaring i retten.

Det er derfor vigtigt, at både den krænkede og krænkeren får den hjælp og støtte, de har brug for.



For videre sparring og hjælp kan følgende instanser kontaktes:



SSP

Troels Birk: 7259 9209

eller

Eva Kofoed: 7259 9229

Råd og Vejledning

7259 6523

Red Barnets rådgivningslinje

redbarnet.dk/sletdet

I tilfælde af misbrug på Aula:

aula@egekom.dk

I tilfælde af mægling:

Eva.kofoed@egekom.dk



**Egedal
Kommune**

